

K.K.T.C

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

1958 – 1974 YILLARI ARASI

KIBRIS'TA YAŞANAN CANLI

HATIRALAR

DANIŞMAN : Doç. Dr. Bülent YORULMAZ

Hazırlayan : Şerife Bahar VAROĞLUM

LEFKOŞA , 2000

NEU

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖNSÖZ 1

GİRİŞ iii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 1958 Yılı Anısı

Gizli Teşkilat 1

2. 1963 Yılı Anıları

Mamundallı'den Göç 3

Gece Telası 5

3. 1974 Yılı Anıları

Leffe'nin Kurtuluşu 7

Ortalık Karışı 12

Alektora'dan Kaçış 14

İngiliz Üslerine Verleşme 16

Çadır Hayatı 18

Kıbrıs'tan Adana İçirlik Havaalanı'na 24

Pendaya'ya Verleşme 26

4. 1975 Yılı Anısı

C. Topel Hastahanesi'nde İlk Türk Çocuğunun Doğumu ... 28

5. İNDEKS

ÖNSÖZ

Bu çalışma , Yakın Doğu Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde mezuniyet tezi olarak hazırlanmıştır .

1958'den 1974'e kadar Kıbrıs'ta yaşanan anıları derleyebilmek için şu an Yeşilyurt köyünde ikamet eden insanlarla konuştum . Özellikle bu köyü seçmemin nedeni bu köyün doğup büyüdüğüm ve şu an da yaşadığım köy olmasıdır .

Derlediğim anıların çoğunluğu kendi ailemin yaşadıklarından oluşmaktadır . Çocukluğumda annem ve babamdan bu anıları defalarca dinlemiştim fakat bir gün bunları yazacağım aklımın ucundan bile geçmiyordu . Bugün bunları bir mezuniyet tezi olarak biraraya getirmek ve ailemin yaşadıklarını ölümsüzleştirmek benim için büyük bir mutluluk oldu .

Her çalışma kollektif bir üründür . En başta gecesini gündüzüne katıp beni bu günlere getiren ve bu tezi hazırlamamda olduğu kadar bana her konuda yardımcı olan biricik annem Sevilay Varoğlu'na , varlığı ile şu an yanımda olamasa da bana güzeli ,

GİRİŞ

Bu anılar , 1958'den 1974'e kadar Kıbrıs'ta yaşanan anıları canlı tutmak , bunları yazıya aktararak unutulup gitmelerini engellemek için derlenmiştir .

Hatıraları derlerken yaşlı insanlarla oturup konuşmak benim için oldukça zevk vericiydi . Çalışma sonunda büyüklerimize yeterince zaman ayırmadığımızı , onlarla yeterince konuşup ilgilenmediğimizi anladım . Çünkü onlar bu anıları bana anlatırken oldukça istekliydiler ve onlarla konuştuğum , anılarını dinlediğim için çok mutlu olmuşlardı . Yaşadıklarını anlatırken o günlere tekrar geri dönmüşler , kimisinin gözlerinden gözyaşı damlaları süzölmüştü. Ben de zaman zaman onlarla birlikte hüznölendim .

Çalışmam sırasında herhangi bir güçlükle karşılaşmadım . Sadece bazı kişiler anılarını anlatmayı zevkle kabul ettikleri halde isimlerinin gizli tutulmasını istediler . Ben de bu durumu saygıyla karşıladım .

Bu yıllarda ailelerimizin yaşadıklarını yazıya aktarip onları ebedileştirmenin biz Kıbrıslı Türk gençlerinin görevi olduğuna inanıyorum .

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	iii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 1958 Yılı Anısı

Gizli Teşkilat	1
----------------------	---

2. 1963 Yılı Anıları

Mamundali'den Göç	3
-------------------------	---

Gece Telası	5
-------------------	---

3. 1974 Yılı Anıları

Leflke'nin Kurtuluşu	7
----------------------------	---

Ortalık Karıştı	12
-----------------------	----

Alektora'dan Kaçış	14
--------------------------	----

İngiliz Üslerine Verleşme	16
---------------------------------	----

Çadır Hayatı	18
--------------------	----

Kıbrıs'tan Adana İncirlik Havaalanı'na	24
--	----

Pendaya'ya Verleşme	26
---------------------------	----

4. 1975 Yılı Anısı

C. Topel Hastahanesi'nde İlk Türk Çocuğunun Doğumu ...	28
--	----

5. İNDEKS

ÖNSÖZ

Bu çalışma , Yakın Doğu Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde mezuniyet tezi olarak hazırlanmıştır .

1958'den 1974'e kadar Kıbrıs'ta yaşanan anıları derleyebilmek için şu an Yeşilyurt köyünde ikamet eden insanlarla konuştum . Özellikle bu köyü seçmemin nedeni bu köyün doğup büyüdüğüm ve şu an da yaşadığım köy olmasıdır .

Derlediğim anıların çoğunluğu kendi ailemin yaşadıklarından oluşmaktadır . Çocukluğumda annem ve babamdan bu anıları defalarca dinlemiştim fakat bir gün bunları yazacağım aklımın ucundan bile geçmiyordu . Bugün bunları bir mezuniyet tezi olarak biraraya getirmek ve ailemin yaşadıklarını ölümsüzleştirmek benim için büyük bir mutluluk oldu .

Her çalışma kolektif bir üründür . En başta gecesini gündüzüne katıp beni bu günlere getiren ve bu tezi hazırlamamda olduğu kadar bana her konuda yardımcı olan biricik annem Sevilay Varoğlu'na , varlığı ile şu an yanımda olamasa da bana güzeli ,

II

doğruyu öğreten ve sağlığında anlattığı anılarla kalbimde yaşattığım rahmetli babam Kemal Varoğlum'a, öğretim hayatım boyunca benden yardımını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a ve yetişmemde emeği geçen tüm hocalarıma ve nihayet yaşadıkları anıları bana severek anlatan herkese teşekkürü bir borç bilirim .

Şerife Bahar VAROĞLUM

Haziran 2000

GİRİŞ

Bu anılar , 1958'den 1974'e kadar Kıbrıs'ta yaşanan anıları canlı tutmak , bunları yazıya aktararak unutulup gitmelerini engellemek için derlenmiştir .

Hatıraları derlerken yaşlı insanlarla oturup konuşmak benim için oldukça zevk vericiydi . Çalışma sonunda büyüklerimize yeterince zaman ayırmadığımızı , onlarla yeterince konuşup ilgilenmediğimizi anladım . Çünkü onlar bu anıları bana anlatırken oldukça istekliydiler ve onlarla konuştuğum , anılarını dinlediğim için çok mutlu olmuşlardı . Yaşadıklarını anlatırken o günlere tekrar geri dönmüşler , kimisinin gözlerinden gözyaşı damlaları süzölmüştü. Ben de zaman zaman onlarla birlikte hüzünlendim .

Çalışmam sırasında herhangi bir güçlükle karşılaşmadım . Sadece bazı kişiler anılarını anlatmayı zevkle kabul ettikleri halde isimlerinin gizli tutulmasını istediler . Ben de bu durumu saygıyla karşıladım .

Bu yıllarda ailelerimizin yaşadıklarını yazıya aktarip onları ebedileştirmenin biz Kıbrıslı Türk gençlerinin görevi olduğuna inanıyorum .

IV

Çalışmam 1958 – 1974 yılları arası yaşanan canlı hatıraları içermektedir . Fakat yine savaşın bir sonucu olan ve benim için önem arzeden 1975 tarihli bir anıya da çalışmamda yer verdim .

Amacım ; benden sonra bu konuda araştırma yapacak olan kişilere tezimle yardımcı olabilmektir .

1958 YILI ANISI

GİZLİ TEŞKİLAT

“ Leymosun’a (Limasol) bağlı Yerovassa (Yerovası) köyünde yaşıyorduk . Rumların kurduğu E.O.K.A örgütü Türkleri yavaş yavaş yok etmeye başlamıştı . Bizim köyden ölen yoktu ama civar köylerden öldürülen kişiler olduğunu işitiyorduk . Bu durumu gören biz Türklerde kimliğimizi korumak için gizlice teşkilatlanmaya başladık . Ben de Hüseyin Derviş Kandulu’nun teşviki ile gizli teşkilata gönüllü olarak girdim . Kendisi ve kardeşide bu teşkilatta idi . Teşkilatta olduğumuzu sadece o teşkilatta olanlar biliyordu . Köy halkının bile bundan haberi yoktu . Örgüte girerken dürüst çalışacağımıza dair yemin verdik . Bize “ arı ” deniyordu . Çalışmalarımızı gizlice sürdüreceğiz , kimseye bir şey söylemeyecektik. Köyümüz bir Türk köyü idi ama Rum köyleri de çok yakındı . Düşman köye girmesin diye gözetleme yapıyorduk . Bu arada köyümüzde gizlice Rumlarla konuşup sır veren kişiler olup olmadığını denetliyorduk . Leymosun’dan idareciler gelip bize silah talimi yaptırıyorlardı . Rumlar saldırmazın diye koruyucu olarak köyü bekliyorduk .

Gizli bir örgüt olan bu teşkilatın çalışmaları 1958'den 1963'e kadar devam etti .”

Olayı Anlatan : İrfan ASLANSOY

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1931-

1963 YILI ANILARI

MAMUNDALI'DEN GÖC

“ Annem , babam ve üç kardeşimle birlikte Mamundali (Soğucak) köyünde yaşıyorduk . Bu olaylar sırasında dokuz yaşında bir kız çocuğu idim . Fakat her şeyi net olarak hatırlıyorum .

Mamundali Köyü'nde çok az sayıda Türk aile yaşıyordu fakat bir Türk köyü idi . Aramızda Rum yoktu . Bir Rum köyü olan Pana'ya , köyümüze çok yakındı . Önceleri Türk ve Rum aileler birbirleri ile çok iyi geçinirlerdi . Mamundali köyü halkını kasabaya taşıyan bir otobüs vardı . Bir gün Rumlar , kasabadan köye dönmekte olan bu otobüsteki Türkleri esir aldılar . Mamundali köyündeki halk paniğe kapıldı . İyi geçindikleri Rumlar tarafından aldatıldıklarını düşünüyorlardı . Bu olaydan sonra köyün erkekleri Rumlara sezdirmeden , gizlice kadın ve çocukları azar azar Mamundali köyünden başka bir Türk köyü olan Anadyu (Görmeli) köyüne kaçırıldılar . Rumlar bu duyurumu anlamasınlar diye de yanlarına çok az giysi aldılar . Gezmeye gidiliyor görüntüsü vererek yavaş yavaş köyü

boşalttılar . Daha sonra köyün erkekleride gizlice kaçarak dağ yolundan Anadyu köyüne eş ve çocuklarının yanına gittiler .

Anadyu köyünde yaşayan yerli halk bize çok iyi davrandı. Orada hükümet bize ev yapana kadar bizi kendi evlerinde barındırdılar . Evlerine , eşyalarına , yemeklerine bizleri de ortak ettiler .

Bir süre sonra Anadyu'ya , Aspra'ya (Aktepe) köyünde yaşayan Türkler de göç etti . Üç köy bir arada toplanmış oldu .Bu yeni gelen köylülerle de aynı şekilde evlerimizi paylaştık . Zamanla birbirimizle kaynaştık . Birçok kişi burada evlilik yaptı . Yardımlaşma usulü ile düğünler gerçekleştirildi .

Daha sonra Rumlar otobüsten indirip esir aldıkları Türk erkeklerini bıraktılar . Onlar da Anadyu köyüne ailelerinin yanına geldiler . ”

Olayı Anlatan : Adı Saklı

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1954 –

GECE TELASI

“Rumlar’ın 1955’te kurduğu E.O.K.A örgütü bu tarihlerde iyice azmış , olaylar gittikçe artıyordu . Yollardan Terkler toplanıyor , esir alınıyordu . Eskisi gibi Rumlar’la alış – veriş edemez , Rum köylerinden geçemez olmuştuk . Biz Alektora’da (Gökağaç) yaşıyorduk . Köyümüz tamamen Türk’tü . Köyümüzden her gün Birleşmiş Milletler arabalarla geçiyordu . Ama yine de Rumların saldırılarından korkuyorduk . Babam Mehmet Nuri Paramal bölgesindeki İngiliz üslerinde çalışıyordu . Çalıştığı bu üslere gitmek için otobüs Rumların oturduğu Püsürü Hanı’ndan geçmek zorundaydı . Rumlar onları geçirmemeye , arabanın yolunu kesmeye başladılar . Türkler de bu durum karşısında Bladaniska , Aytuma , Evdim , Paramal gibi tamamen Türk köyleri olan bu köylerin dağlarından gizli yol açmış , İngiliz üslerine öyle ulaşıyorlardı .

Bir gece saat 9.00 – 10.00 sularında Birleşmiş Milletler’in arabaları bizim köy olan Alektora’ya geldi . Köyde elektrik olmadığı için gecenin karanlığında arabaların İngilizlere ait olduğu Türkler tarafından anlaşılmadı . Köyün Rumlar tarafından basıldığını zannettik . Köyün mevzilerinde bulunan

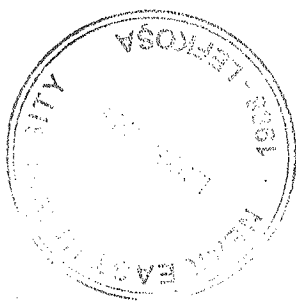
Türkler arabaların olduğu yere silah atmaya başladılar . İngilizler arabaların ışıklarını yakıp söndürdüler , Köylüye kendilerinin Rum olmadığını belli etmek istediler . Fakat Türkler silah atmaya devam edince telsizlerle haberleşme yolunu denediler . İngilizler , silah atmaktan vazgeçmelerini ve gidip onlarla konuşmalarını istediler . Önce kimse onlarla konuşmaya cesaret edemedi . Köyde İngilizce bilen yoktu . Sadece eşim Kemal İngilizce biliyordu (O zaman evli değildik) .Çünkü Pahnâ'da komando polisliği yapmıştı . O zaman da karagahta telsiz bölümünde çalışıyordu . İngilizce bildiği için gidip İngilizlerle Konuşmak görevi ona kalmıştı . Gidip onlarla konuştu . İngilizler Köye , Türklere saldırmayı amaçlayan Rumları engellemek ve Türkleri hazırlıklı olmaları konusunda uyarmak için gelmişlerdi . Bunu öğrenen Türkler de silah atmaktan vazgeçtiler . Sabahleyin kalktığımızda herkes gece atılan kurşunları toplayıp sayıyordu . Erkekler boşu boşuna giden kurşunlara üzülmüşlerdi . ”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941-

1974 YILI ANILARI

LEFKE'NİN KURTULUŞU

“ 1974 Olaylarında Rumlar önce birbirlerine saldırdılar . Birbirlerini öldürüyorlardı . Bu olaylardan üç – dört gün sonra , üniversite mezunu olup İngilizce bilen komşumuzun oğlu İngiliz radyosu olan BBC’de sabahleyin çıkarma olacağı haberinin verildiğini söyledi . Ertesi sabah saat 05.00’de tehlike boruları çaldı . Ben o sırada çay karıştırdığımı hatırlıyorum . Lefke’de bize verilen göçmen evlerinde oturuyorduk . Tehlike borusu çalınca göçmen evlerindeki tüm insanlar sokağa döküldü . Savaş başladı . Rumlar Lefke’yi dört bir yandan bomba yağmuruna tuttular . Herkes evini terketti . Biz de yaşadığımız evi terketтік . Önce hepimizi bir koğuşa koydular . Daha sonra bizi sanat okuluna götürmek için koğuştan çıkardılar . Herkes okula girdi . Etrafta kurşunlar uçuşuyordu . Benim kucagımda ağabeyimin altı aylık oğlu vardı . Kurşunlar isabet etmesin diye oradaki evleğin içine girdim ve bir ile üç saat arası orada ortalığın yatışmasını bekledim . Karıncalar bile bomba seslerinden etkileniyor , yön değiştiriyorlardı . Ortalık yatışınca bulunduğum yerden çıkıp sanat okuluna girdim . Köy halkının bir kısmı da sinemaya toplanmıştı . Üç gün süre ile savaş oldu .

Gece olunca silah sesleri duruyor , sabah olunca yine başlıyordu . Babam ve ağabeyim cephede idi . Köyde herkes babamın öldüğünü söylüyordu . Üç gün boyunca onlardan haber alamadık . Üç günün sonunda sağ olduklarını öğrendik . Bu üç günlük savaşta Lefke esir düştü . Rumlar girip Lefke'yi işgal etti . Polis karakoluna Yunan bayrağı çektiler ve halka yüksek sesle Rumca müzik dinlettiler . Türk bayrağını indirip yaktılar . Atılan bombalardan bazı evler gibi amcamın evi , bahçedeki tavşanlar ve harup ağaçları yanmıştı .

Lefke'ye giren Rumlar bizim kaldığımız sanat okuluna geldiler . Kadınları ayırıp evlerine gönderdiler . Erkekleri de sıraya dizip silahları üzerlerine çevirdiler . Bize bu manzarayı gösterdikten sonra bizi gönderdiler . Sıraya dizilen erkekler arasında babam ve ağabeyim de bulunuyordu . Biz oradan ayrılıp merdiven ayaklarına geldiğimizde silah sesleri duyuldu . Kadınlardan hiç birisi yerinden kımıldayamazken ben koşarak babam ve ağabeyimin bulunduğu Rumların yanına gittim . Rumlar havaya tarama yapmışlardı . Ama biz oradan çıkarken silahlar onların üzerlerine doğrultulmuştu . Onları öldürdüler sandım . Rumların yanına gittiğimde onların sağ olduğunu gördüm . Rumlar bana el

işareti yaparak ve yüksek sesle bağırarak : “ Geri! ” dediler .

Bu olaydan sonra bir ay süreyle Rumlar Türkleri esir alıp Limasol ‘a götürdüler. Bu esirler içerisinde dayım ve komşunun oğulları da vardı. Üç-dört ay sonra , Rumlar ve Türkler karşılıklı anlaşp zaman zaman birbirlerinin esirlerini serbest bırakıyorlardı. Dayım da bu anlaşmaların birinde bırakılan esirler arasındaydı.

Rumlar, Lefke ‘de yoklama yapmak için Yunan askerleri tarafından evlerine gönderilirdi. Bu durumdan biz kadınlar çok korkardık. Bunu sezinleyen bazı Rum askerleri silahlarının içini açıp boş olduğunu gösterir, bize birşey yapmayacaklarını , mecburiyetten dolayı evlere girdiklerini söylerlerdi. Biz de Kıbrıslı Rum askerlerinin bu hareketlerinde biraz cesaret alırdık.

Barış Harekatı ‘nın olacağı son saate kadar Rumlar Türkleri esir almaya devam ettiler. Harakat gerçekleştirilmeden kısa bir süre önce komşunun oğlunu esir aldılar. Kadın gözlerimin önünde çırpınıyor, kendini yerden yere atıyor, oğlunu vermek istemiyordu. Ama gözü dönmüş Rum askeri annenin bu feryatlarını dinlemiyordu . Barış harakatının olacağı son saat yani Türk askeri Lefke’ye gelirken ben dışarıda çizgi roman

okuyordum . Türk askerini geleceğini duyan Rumlar Lefke'yi ve civar köyleri boşaltmışlardı . Rum köyleri de boşaltılmıştı . Ortalıkta hiç ses yoktu . Ben Türk askerinin geleceğine hala daha inanamıyordum . Dışarıda oturmuş kitap okuyordum . Yolun kenarından başlarında ağaçlar olan bir jip dolu Rum askeri geçti. Bunlar geçerken bana “ içeri gir ” işareti yaptılar. Çünkü Rumlar köyleri boşaltırken yolda gördüklerine ateş açıp öldürüyorlardı. Bana işaret edenlerde Rum askeri idi ama bana ateş açmadılar .

Türk askeri gelince göçmen evlerinde olan bizler yollara düştük. O zaman 20 yaşındaydım ve çok iyi hatırlıyorum. Türk askerine doğru koşturanlar arasında hamile olan Emine abla da vardı. Ona koşturmasını , çocuğu düşüreceğini söyledim . O da bana “ Türk askerine çocuk değil , çocuklarım feda olsun ” diyerek koşmaya devam etti . Herkes askerlerin yanına gidip onları kucaklayıp bağrına baştı . Askerlerin üstleri başları kan doluydu. Elllerinde bıçaklar , nacaklar vardı . Askerler polis karakolunun önüne gitti . Orada komutan askerlerini dinlendirip onlara birer elma verdi . Lefke halkı askerlerin önünde kurbanlar kesti , onları kucaklayıp öptü ve iç içe yaşamaya başladılar . Bizleri kurtaran askerler herkes kızını vermeye başladı .

Lefke 'ye geldiğimde 12 yaşımda idim . Bu olayları yaşadığımda ise 20 yaşındaydım . ”

Olayı Anlatan : Adı saklı

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1954-

ORTALIK KARIŖTI

“ 1974 yılının sanırım Temmuz ayı idi . O zaman 9 aylık evli idim . Sabah kalkıp radyoyu açtım. Haberleri dinlemek için Türk kanalına koydum . Haberlerde Rumların cumhurbaşkanı Makarios ‘un öldüğünü söyledi . Biz de bu adamın öldüğünü duyunca artık rahat edebileceğimizi düşünerek sevindik . Sonradan Makarios’un ölmediği , bu haberin Rumların bir uydurması olduğu ortaya çıktı .

Biz Alektora (Gökağaç) köyünde yaşıyorduk . Köyümüzün tamamı Türk idi . Makarios’un ölüm haberinden sonra bütün hatlar bozuldu . Hiçbir yerden haber alamadık . Akşama doğru köyümüze yakın olan Baf kasabasından silah sesleri duyuldu . Ertesi günün sabahı ise köy erkeklerinin mevzilere gitmesi için köyümüze yakın olan Evdim’deki karargah teşkilatından haber geldi . Eşim Kemal de mevziye alınmıştı . Bizim ailedeki kadınlar , çocuklar ve yaşlılar da bizim evde toplandık ve yerlere yataklar sererek uzandık . Fakat korkudan ve meraktan uyuyamıyorduk . Diğer köylerden silah sesleri gelmeye devam ediyordu . Kukla , Mandirga , Yereşibu (Türk-Rum karışık bir köydü) , Ayanni, Aynikola gibi köyler Rumlar tarafından başılmış , silah seslerini duyan Türkler bu köyleri terketmişlerdi .

Bizim köy daha terkedilmediği için bu köylerdeki insanlar yalnayak , üstleri başları parçalanmış olarak bizim köye geldiler . Bu köylerde olan ailelerinin, tanıdıklarının yanlarına sığındılar . Biz köyümüzden kaçmamaya kararlıydık . Yemekler hazırlayıp diğer köylerden gelen insanları yedirmeğe çalışıyorduk . Köyün erkekleri iki gündür aç bir şekilde mevzide idi . Hiç birisinden haber alamıyorduk . Diğer köylerden gelen insanlarla evlere doluştuk . telaş içerisinde ne yapacağımızı bilemiyorduk . O zaman dokuz aylık olan kızım Türkan bu ortamda şaşkına dönmüş hiç durmadan ağlıyordu .

Üçüncü gün öğleye doğru Evdim 'deki Türk teşkilatından bize haber gönderdiler . Yanımıza hiç birşey almadan köydeki bütün insanlarla , eldeki arabalara sıkışarak Evdim'e gitmemizi istediler . Bize , bu olaylar yatışana kadar geçici olarak Evdim'e gideceğimizi , sonra evimize geri döneceğimizi söylediler . Bu nedenle yanımıza yiyecek , giyecek hatta paramızı bile almadan çıktık .

Sonradan öğrendikki teşkilattakiler olayları bildikleri halde etrafı telaşa vermemek için bize öyle söylemişler . ”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941 -

ALEKTORA'DAN KACIŞ

“ Hepimiz, Evdim'den gelen haber üzerine elimizde olan arabalara rastgele bindik . Kimisi traktöre , kimisi kamyonu , kimisi arabaya yerleşt i . O kadar kalabalık ve telaş vardı ki kimin hangi arabada olduğunu bilmiyorduk . Kimisinin kızı , kimisinin eşi , kimisinin babası ayrı arabalara binmişti . Herkes ailesinin bir yere yerleşip yerleşmediğini merak ediyordu . Uzaktan gördüğümüz tanıdıklara el kaldırıyor , arabaya yerleşt iğimizi bildiriyorduk . Birbirimizin ailelerini görüyorsak birbirimize söylüyorduk . Diğer köylerden gelen insanlar da olduğu için çok kalabalıktık . Çoğunluk kadın , çocuk ve yaşlıydı ama diğer köylerden gelenler arasında genç erkeklerde vardı . Biz , İsmail eniştemin küçük , arkası açık arabasına on üç kişi olarak bindik . Araba van tipi olduğundan arkasına sıralandık . Telaştan çocuğumun ayakabılarını bile giydirmeyi unuttuğum için onu hep kucağında taşımak zorunda kaldım . Döneceğimizi söyledikleri için yanıma çocuk için sadece bir paket bisküvi alabildim . Rumlar önümüzü kesmesin diye kestirme olan dağ yolundan Evdim'e ulaşmaya çalışıyorduk . Zaten bu karışıklıklar çıkınca herkes bu toprak yolu açıp kullanmaya başlamıştı . Çünkü Rumlar arabaları durdurup insanları öldürüyor ve esir alıyorlardı .

Bizim köyden çıkınca sırasıyla Bladaniska (Çamlıca), Aytuma ve gideceğimiz köy olan Evdim gelir . Bladaniska ve Aytuma'ya girince bu köylerin tamamen boşaldığını gördük. Sadece Türklerin yaşadığı bu köylerin de bizim gibi geçici olarak Evdim'e gittiğini düşündük . Son durağımız Evdim olacağını düşünüyorduk . Evdim'e varınca o köyünde başalmış olduğunu gördük . Aslında teşkilat görevlileri durumu biliyor ve gidilecek olan yere onlar önde yön veriyorlardı. Ama bizler bunu sonradan öğrendik .

Evdim'in çıkışında İngiliz üslerinin olduğu yerde İngilizler bizi durdurdu . Biz arabalardan inmeden İngilizler bizi alıp tek tek kendi arabalarına yerleştirdiler . Elllerinde silah olan erkeklerin silahlarını topladılar . İndiğimiz arabalarıda İngilizler teslim aldı . Bizi kendi arabalarına yerleştirdiler ama nereye gideceğimizi yine bilmiyor , söylediklerini yapıyorduk .”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941-

İNGİLİZ ÜSTLERİNE YERLEŞME

“İngilizler bizi Evdim’in çıkışında bulunan Paramal bölgesindeki İngiliz üstlerine götürdüler . Arabalardan indik . Karşımızda çok büyük ama bom boş , sadece çam ağaçlarının olduğu bir alan vardı . Çam ağaçlarının altında oturduk . Biz geceyi karnımız aç , yorgansız bir şekilde çam ağaçlarının altında geçirdik . Karga sesleri ile çocukların ağlayışları ve insanların telaşlı sesleri birbirine karışıyordu . Dokuz aylık kızım biran bile susmuyordu . Giydiğimiz fazla kıyafetleri çıkarıp ona yatak , yastık , yorgan hazırladık ama ortalığın karışıklığı onu rahatsız etmiş , uykusu geldikçe daha çok bağıırıyordu . Biz ise hale ne olduğunu bilmiyorduk .

Sabah olunca İngilizler çadır kurmaya başladı . Her çadırda üç aile kalacaktı . Çadırlar kuruldu . Bizlere sadece o gün için çay verildi . Bize de bir çadır verildi . Üç aile orada kalmaya başladık . Üslere yerleştikten ancak iki gün sonra bize yemek verilmeye başlandı . Biz büyükler açlığa dayanabiliyorduk ama küçücük çocuklar karınları acıktıkça ağlıyorlardı . Köyümüzde iken gözüm gibi baktığım kızımın açlıktan ve uykusuzluktan dolayı kopardığı çığlıklar içimi parçalıyor , telaşımı birkat daha arttırıyordu .”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941-

ÇADIR HAYATI

“ Çadırlara yerleştikten iki gün sonra yemek vermeye başlandı . Günde iki defa yemek veriliyordu . İngilizler çocukları çok seviyorlardı . Çadırları gezip çocukların bulunduğu çadırlara süt , yumurta , sabun veriliyordu . Bu verilenlerin sadece çocuklar için kullanılmasını , kendimiz için kullanılmamasını söylüyorlardı . Diğer çadırlarda yaşayan ve çocukları olmayan insanlar süt alabilmek için kızım Türkan'ın kıyafetlerini, saç modelini değiştirip onunla birlikte beş-altı defa süt almaya giderlerdi . Çünkü İngilizler sütü sadece çocuklara veriyorlardı .

Ekmek alabilmek için uzun bir kuyruk oluşuyordu . Eşim Kemal ve yaşlı adam Mehmet Nuri sabah saat 06.00'da gidip güneşin altında bekliyor , ancak öğleden sonra 14.00'te ekmekle birlikte geri dönebiliyorlardı . Getirdikleri ekmekte yarımın yarısı yani bir çeyrek kadardı . Aile başına bir çeyrek ekmek veriyorlardı . Bu ekmekle bizim aile yani eşim , babam , kızım ve ben bir gün geçinmek zorundaydık . Verilen yemek ne ise her aileye bir tabak olarak veriliyordu . Aile kaç kişilikse bir tabak yemeği ve çeyrek ekmeği paylaşmak zorundaydı . Bize birer tane de çamaşır yıkamamız için çöp kapağı dağıttılar . Kızımıda bu çöp kapağında yıkadığım günleri

asla unutmayacağım . Banyo yapmamız için duş yerleri yaptılar . Fakat köyümüzden ayrılırken yanımıza hiç birşey almadığımız için kıyafetlerimizi değiştiremiyorduk . Bu nedenle birbirimizin kıyafetlerini giyip birbirimizin kıyafetlerini yıkıyor , daha sonra da banyo yapıyorduk.

İki ay sonra çocuklu ailelere ayrı birer çadır verdiler . Bize de dört kişilik bir çadır verildi . Aydınlanmak için önceleri mum yakıyorduk . Daha sonra gazyağı ile yanan lamba yakıyorduk . Dışarıda ateş yakarak çamaşır yıkıyorduk .

Köyümüzde iken kızımın yemeklerini el mixerinden geçirip yedirdiğim için öyle alışmıştı . Bu nedenle verilen yemekler boğazından geçmiyor , boğazına bir pirinç tanesi takılsa boğulup öksürmeye başlıyordu . Onu , verdikleri çöp leğeninin kapağında yıkıyordum . Bu ortamda hastalanıp öleceğini düşünüyordum .

Günler geçtik sonra buradan uzun süre ayrılamayacağımızı anladık ve köyümüze gidip oradaki eşyalarımızı çadırlara taşımak istedik . Fakat buna izin verilmiyordu . İnsanlar da kaçamak yollardan köyelerine gidip evlerinde buldukları eşyaları alıp çadırlara getirdiler . Bizlerde birgün gizlice köyümüz Alektora'ya gittik . Yeni evli olduğumuz içim (dokuz aylık) eşyalarımız yeniydi

ve evimiz tamamen boşaltılmıştı . Giderken yanıma almadığım düğünümde takılan altın takılarım alınmış , kutuları yerlerde atılı duruyordu . Evde girenlerin işine yaramayacak birkaç şey bırakılmıştı. Diğer köylerden gelenlerin karınlarını doyurmak için fırına koyduğumuz yemekleri yemişler , bahçelerdeki kümeslerde bulunan tavukları almışlardı . Etrafta tavuk tüyleri uçuşuyordu . Geri dönmek umudu ile ayrıldığım evimizin tam takır olduğunu görünce çığlık atmamak için kendimi zor tuttum . Yanımda olan ablam sakın olmamı , sesimizi Rumlar duyarsa bizlere zarar verebileceklerini söylüyordu . Ben iki aylık iken öksüz kalmış ve bu yuvayı kurabilmek için 11 yaşından itibaren terzilik yapmaya başlamıştım . Bunca yıllık didinmem şimdi bir hiçle eşdeğerdi . Dışarıya çıktık . Bahçede bulunan badem ağacındaki bademler duruyordu . Korku ile onları topladık. Alınanlardan arta kalan kıyafetlerimizi de alıp çadırımıza geri döndük . Bu , doğup büyüdüğüm , yuva kurduğum köyümü son görüşüm oldu .

Kaldığımız üslerin üzerinden ana yol geçiyordu . Bu yoldan arabalarıyla geçen Rumlar bize ağza alınmayacak laflar söylüyor , küfür ediyorlardı . Biz ise sesimizi çıkarmıyorduk .

İngilizler çadırdaki insanlara bisküvi gibi şeyler dağıtıyorlardı . Bu bisküviler kalabalığın içerisine fırlatılıyordu . Çocuklar bunları kapabilmek için birbirleriyle yarışıyor , birbirlerini eziyor , izdiham yaşıyordu .

Aylarca böyle sıkıntılar , pislikler içinde yaşayan Türkler bu hayattan bıkip İngilizlerin yemekhanelerini , kamplarını taşlamaya başladılar . Türkiye bizi Kuzey Kıbrıs'a geçirmek için uçaklar gönderip oradan almak istiyor fakat İngiliz bizleri vermiyordu .

Bir süre sonra İngiliz bir kanun çıkardı . Bu kanuna göre hamile olan kadınlar İngiliz kontrolünde kuzeydeki ailelerinin yanına gidebileceklerdi . Benimde ağabeyim kuzeydeki Pergama (Beyarmudu) köyünde yaşıyordu . Onların yaşadığı köy esir olmamıştı . Eşim de beni ve sık sık hastalanan küçük kızımı Pergama'ya göndererek en azından bizim bu hayattan kurtulmamızı sağlamak istiyordu . Bu nedenle bu haktan yararlanmak için tek çarenin hamile kalmak olduğunu düşündük ve ikinci çocuğuma hamile kaldım . Kuzeye geçebilmek için tüm belgeleri tamamladık . Daha sonra iyice düşündüm . Babam ve eşim güneyde kalacak , ben kuzeyde olacaktım . Onların ne

olacağı belli değildi . Belki de ilerde onların yaşayıp yaşamadıklarını bilemeyebilir , iki çocukla ortada kalabilirdim . Bu nedenle gitmekten vazgeçtim . Ne olursak beraber olalım , en azından birbirimizden haberdar olarak yaşayalım veya ölelim düşüncesiyle çadır hayatına hep beraber devam ettik . Ama karnımdaki bebekle beraber 4 değil ,5 kişilik bir aile sayılıyorduk.

Küçük kızımın huzuru iyice kaçmış , sürekli olarak durduk yerde çığlık atıyordu . Bir gün , bulaşıkları yıkamak için yaktığım ateşte su kaynattım . Çadırın kapısına da devrik bir şekilde sandalye koydum ki çocuk dışarıya çıkıp ateşten veya kaynar sudan yanmasın . İçeride bulunan kızımın acayip bir çığlık kopardığını duydum . Birşey olduğunu sanıp telaşla çadıra girmek isterken ayaklarım altında duran kaynar suyu unuttum. Kaynar suya çarptım . Ayağım bu suyla haşlanırcasına yandı . Bir ay süreyle İngilizlerin açtığı ilk yardımda tedavi gördüm . Bu arada iki aylık da hamile idim .

İngilizler'in bizleri usanıpta Türkiye'ye göndermeleri için Türkler hergün İngiliz üslerinde olay çıkarıyor , kırıp döküyor , protesto gösterileri yapıyor , yemekhaneler taşlanıyordu . Nihayet İngiliz usanıp bizi Türkiye'ye göndermeye razı oldu .

6 ay 12 gün çadır hayatı yaşadık . Bu süre sonunda Türkiye'nin gelip bizi alacağı haberi geldi . Türkiye İngiliz üslerine uçak gönderdi . Bu hayattan kurtulacağımız için sevinçten havalara uçtuk . Ateş yakıp çadırdaki bütün eşyalarımızı içine attık . Türkiye , gönderdiği uçaklarla bizleri parti parti oraya alıyordu . Biz sanırım ikinci partide idik . Sabaha yakın Türkiye'ye gitmek üzere uçağa bindik .”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941 -

KIBRIS'TAN ADANA İNCİRLİK

HAVAALANI'NA

“ Uçağa binene kadar Türkiye'ye gideceğimiz için çok sevinçliydik . Fakat uçak havalanıp Kıbrıs arkamızda kalınca uçaktaki tüm yolcular ağlamaya başladı . Doğup büyüdüğümüz köyümüzü terk etmiştik ama şimdi ülkemizde terk ediyorduk . Fakat Kuzey Kıbrıs'a geçmemiz için önce Türkiye'ye gitmemiz gerekiyordu . Çünkü Rumların işgali altındaki yerlerden geçemiyorduk . Bize , Alektora köyünde yaşayanların kuzey Kıbrıs'taki pendoya (Yeşilyurt) köyüne yerleştirileceklerini söylemişlerdi .

Uçak yolculuğumuz Anada-İncirlik Havaalanı'nda son buldu . Türkiye'deki halk bizi havaalanında davul-zurna eşliğinde , çelenk ve çiçeklerle karşıladılar . Bize sevgi gösterisinde bulundular . Havaalanından bizi otobüslere bindirip Tarsus'a götürdüler ve bizi buradaki okullara dağıttılar . Tarsus'da 12 gün okullarda kaldık . Burada bize çok iyi baktılar . 3-4 gün sonra yıkanmamız için bizleri hamamlara götürdüler , hepimize hediyeler dağıttılar , kıyafetler verdiler . Biz Güney Kıbrıs'ta Rum parası kullandığımız için Türk parasından anlamıyorduk .

Dışarıya çıkıp birşeyler alacak olsak satıcıya , olan paramızı gösteriyor , içinden istediğini almasını söylüyorduk .

12 gün Tarsus'ta kaldık . Buradaki Türklerin bize davranışlarını , yardımlarını asla unutmayacağım . Kızım da oradaki bir okul müdürünü çok sevmiş kucağından inmek istemiyordu . Müdür ona :“ Nereye gideceksin Türkan ?” deyince o , sevinç çığlıkları atarak ve ellerini çırparak : “ Kuzeye, kuzeye” diye cevap veriyordu . Çevredeki insanlar ona bunu öğretmişlerdi.

12 sonunda otobüslere bindirildik ve Mersin limanına götürüldük . Oradaki Türklerle vedalaştık ve Kuzey Kıbrıs'a gitmek için Mersin'den gemiye bindik . Berbat bir deniz yolculuğu geçirmiştik . İlk kez gemiye biniyorduk . Gemi Magosa limanına geldi . Magosa Limanında bizi otobüslere bindirdiler ve Alektora köyüne ait olan insanların yerleştirileceği Pendaya (Yeşilyurt) köyüne gitmek için yola koyulduk .”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941-

PENDAYA'YA YERLEŞME

“ Otobüsler bizi Pendaya'nın (Yeşilyurt) ana yolunda indirdiler . Evleri önceden numaralamışlardı . Bu numaralara göre kura çekilecek ve herkes kendisine çıkan eve yerleşecekti . Türkiye'den Barış Harekatı sonucu gelen asker Pendaya'nın bazı bölgelerine yerleşmişti . Bize çektiğimiz kurada askeri bölgeden bir ev çıktı . Asker bizim buraya yerleşmemize izin vermedi . O gece herkes kendisine çıkan eve girdi . Eşya yoktu ama en azından sokakta değillerdi . Biz ve bizim gibiler o geceyi sokakta geçirdik . Ertesi gün bize yarım inşaat halinde olan şu an oturduğumuz evi verdiler . Kapı ve pencereleri henüz takılmamıştı . Tek bir odanın penceresi takılı idi . Bu arada hamile idim ve bu köye geldikten 3 ay sonra ikinci kızımı dünyaya getirdim . Beş kişi iki yıl tek bir odada kaldık . Eşim vakıfların tuttuğu bahçelerde çalışmaya başlamıştı ama yıkılan bir yuvayı kökten tekrar ayağa kaldırmak çok zordu . Ancak iki yıldan sonra evin geriye kalan kapı ve pencerelerini tamamlayabildik . Herkese yatak , yorgan , battaniye , koltuk gibi eşyalar yardım olarak dağıtılmaya başlandı . Biz de bu dağıtılan eşyalardan yararlandık . Fakat özellikle yaşadığımız çadır hayatı ve o sıkıntılı , korku dolu günler

hepimizin sinirlerini çok yıprattı . Bu anıları anlatırken tekrar o günleri yaşamış gibi oldum . En büyük dileğim Allah'ın bir daha o günleri yaşatmamasıdır . Çocuklarımızın böyle acılar çekmesini istemiyoruz .”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğum Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941_

1975 YILI ANISI

CENGİZ TOPEL HASTAHANESİ'NDE İLK

TÜRK ÇOCUĞUNUN DOĞUMU

“ 1974 ‘te Kuzey Kıbrıs’ta Pergama köyünde oturan ağabeyimin yanına gitme hakkından yararlanmak için İngiliz üslerinde ikinci çocuğuma hamile kalmıştım . Çünkü İngilizler hamile kadınları ailelerinin yanına gönderiyorlardı . Eşimde dokuz aylık olan ilk çocuğumu çadır hayatından kurtarmak için bu haktan yararlanmamı istiyordu . Fakat hamile olduktan sonra verdiğim bu karardan vazgeçtim . Çünkü çadırda bırakacağım yaşlı babam ve eşimin hayatından endişe ediyordum . İçimde bir daha birbirimizden haber alamama korkusu vardı . Onlar Kıbrıs’ın güneyinde ben ise kuzeyinde olacaktım . Bunu göze alamadım . Hamileliğimin ilk 6 ayı çadırlarda geçti . Kuzeye geldikten üç ay sonra da ikinci çocuğumu dünyaya getirdim .

1964 Erenköy çarpışmaları sırasında Türkiye’nin gönderdiği jet uçaklarından bir tanesi pilot yüzbaşı Cengiz Topel yönetiminde bulunmaktaydı . Uçağı Rum ateşiyle parçalanan pilot paraşütle hastahane yakınlarına atlamış ve Rumların eline geçmişti . Rumlar onu tutsak alıp , bu hastahaneye getirdiler ve

işkence yaparak öldürürler . Burada şehit olan Cengiz Topel'in ismi 11 yıl sonra bu hastahaneye verilir .

Kuzeye geçtikten sonra Yeşilyurt'taki ilk Türk çocuğunun doğumu gerçekleşecekti . Bu doğumu ben yapacaktım . Hastahane de henüz gerekli araç-gereçler , ilaçlar yeterli olmadığı için doktor diğer hastanelerden gerekli olan herşeyi kendisi gidip aldı ve doğum için gerekli olan hazırlığı tamamladı . Doğumu gerçekleştirecek olan Dr. Alkan Bey bebeğin erkek olması halinde hastahane de doğacak olan ilk Türk bebek olacağı için isminin Cengiz Topel olacağını söyledi . Bebek içinde çeşitli hediyeler hazırlandı . 30 Nisan 1975 tarihinde saat 15.30'da bebeği dünyaya getirdim . Fakat kız olduğu için ona Cengiz Topel'in ismi verilemedi . Fakat yine de savaştan sonra Cengiz Topel Hastahanesi'nde doğan ilk Türk bebek benim bebeğim oldu . Bizde ertesi gün bahar bayramı olarak kutlanacağı için Şerife Bahar olarak yazdırdık .”

Olayı Anlatan : Sevilay VAROĞLUM

Oturduğu Yer : Yeşilyurt

Yaşı : 1941-

İNDEKS

YER ADLARI

A

Adana İncirlik Hava Alanı , 24

Aktepe (Aspraya) , 4

Ayanni , 12

Aynikola , 12

Aytuma , 5,15

B

Baf , 12

Beyarmudu (Pergama) , 21,28

C

Cengiz Topel Hastahanesi , 28,29

Ç

Çamlıca (Bladaniska) , 5,15

E

Erenköy , 28

Evdım , 5,12,13,14,15,16

G

Gökağaç (Alektora) , 5,12,24,25

G

Görmeli(Anadyu) , 3,4

Güney Kıbrıs , 24

K

Kukla , 12

Kuzey Kıbrıs , 21,24,25

L

Lefke , 7,8,9,10,11

Limasol(Leymosun) , 1,9

M

Magosa , 25

Mandirga , 12

Mersin , 25

P

Pahna , 6

Panaya , 3

Paramal , 5,16

Püsürü Hanı , 5

S

Soguncak (Mamundali) , 3

T

Tarsus , 24,25

Turkiye , 21,22,23,24,26

Y

Yesilyurt(Pendaya) , 24,25,26,29

Yerşibu , 12

Yerovasi (Yerovassa) , 1

İNDEKS

ŞAHİS ADLARI

A

Dr. Alkan Bey , 29

C

Cengiz Topel , 28,29

H

Hüseyin Derviş Kandulu , 1

İ

İrfan Aslansoy , 2

İsmail , 14

K

Kemal , 6,12,18

M

Makarios , 12

Mehmet Nuri , 5,18

S

Sevilay Varoğlum , 6,13,15,17,23,25,27,29

Ş

Şerife Bahar , 29

T

Türkan , 13,18,25